

Wiśniowski
Jarmark
Rzemiosł
i Zawodów
Tradycyjnych

GMINNY OŚRODEK KULTURY I SPORTU W WIŚNIOWEJ

Wiśniowa 320, 32-412 Wiśniowa
tel. (12) 271-40-20

www.gokis-wisniowa.pl

www.wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl

kultura@gokis-wisniowa.pl

NIP: 681-17-74-603 REGON: 357179784

Rachunek Bankowy Bank Spółdzielczy:

50 8602 0000 0000 0015 2611 0001

Wiśniowski Jarmark Rzemiosł i Zawodów Tradycyjnych – lokalna tradycja w działaniu

dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury
program „Kultura ludowa i tradycyjna” 2018

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dwuletni (2018-2019) projekt badawczo-animacyjny zainicjowany został przez przedstawicieli lokalnej społeczności. Organizatorem projektu jest **Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Wiśniowej** a głównym partnerem [Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie](#). Ponadto partnerami są [Gmina Wiśniowa](#), [Gminna Biblioteka Publiczna im. Janiny Czaja w Wiśniowej](#) oraz [Fundacja Sztuki, Przygody i Przyjemności ARTS z Myślenic](#).

Wbrew nazwie, która sugerować może popularne dziś jednorazowe bądź cykliczne jednak w dużej mierze jednowymiarowe przedsięwzięcia eventowe, projekt składa się z wielu konsekwentnie ze sobą połączonych działań – jasno zdefiniowanych, zaplanowanych i połączonych ze sobą etapów. To projekt wielowymiarowy i przede wszystkim otwarty (forma włączająca, aktywizująca). Ukierunkowany jest na wypełnienie znaczących luk w zakresie inwentaryzacji, dokumentacji, ochrony, interpretacji i popularyzacji jednego, wybranego – przez samych mieszkańców – aspektu **różnorodnego, pogranicznego dziedzictwa kulturowego** gminy Wiśniowa

Wiśniowski
Jarmark
Rzemiosł
i Zawodów
Tradycyjnych

GMINNY OŚRODEK KULTURY I SPORTU W WIŚNIOWEJ

Wiśniowa 320, 32-412 Wiśniowa
tel. (12) 271-40-20

www.gokis-wisniowa.pl

www.wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl

kultura@gokis-wisniowa.pl

NIP: 681-17-74-603 REGON: 357179784

Rachunek Bankowy Bank Spółdzielczy:

50 8602 0000 0000 0015 2611 0001

(dzisiejszy powiat myślenicki, województwo małopolskie): **tradycyjnych profesji/zawodów/umiejętności/praktyk**. Gmina Wiśniowa (etnograficzna "biała plama") zlokalizowana jest na styku trzech regionów etnograficznych: część południową za pasmem Lubomira i Łysiny zamieszkują górale zagórzańscy i Kliszczacy, część wschodnią i południowo-wschodnią Lachy Limanowskie a część zachodnią i północną (największy obszar) Krakowiacy Zachodni. Ze względu na swoje **pograniczne usytuowanie** została przez etnografów zaszeregowana jako "teren przejściowy", który do dziś nie doczekał się osobnych, bardziej szczegółowych opracowań.

Głównym celem projektu jest **zbadanie współczesnych znaczeń, funkcji i przemian profesji/zawodów/umiejętności/praktyk: rzemiosł, rękodzieła, lokalnego wytwórstwa, przetwórstwa oraz wszelkiej twórczości i produkcji gminnej – uchodzących wśród tamtejszej społeczności jako aktywności tradycyjne – w szerszym kontekście społeczno-kulturowym**. Jednym z nich jest kontekst popularnych dziś działań na rzecz umacniania tożsamości lokalnej oraz prób budowania wspólnotowości wokół rodzimych tradycji (ich roli w życiu kulturowym: społecznym, religijnym, kulturalnym i ekonomicznym mieszkańców). Inicjatorzy i wykonawcy projektu wychodzą z założenia, że profesje te odegrały i nadal odgrywają ważną rolę w życiu mieszkańców gminy.

Czy te tradycyjne praktyki wytwórcze/wykonawcze – co niezwykle istotne zidentyfikowane bezpośrednio przez samych przedstawicieli lokalnej społeczności jako znacząca część ich spuścizny – traktowane są przez nią również jako popularny współcześnie potencjał prorozwojowy (kulturotwórczy, społeczny, turystyczny, ekonomiczny etc.) mogący przyczynić się do rozpoznania oraz realnego wykorzystywania konkretnych zasobów niematerialnego i materialnego dziedzictwa gminy? Takie aktywistyczne podejście wpisuje się w założenia **Konwencji UNESCO z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego**, według której dziedzictwem tym są różnorodne znaczące praktyki kulturowe realizowane przez członków danej wspólnoty w określonej przestrzeni kulturowej i w określonym kontekście kulturowym z użyciem związanych z nimi określonych artefaktów/wytworów, z którymi członkowie tej wspólnoty nadal się utożsamiają (tj. czują się ich spadkobiercami i kontynuatorami). Tradycyjne profesje/zawody odwołują się bezpośrednio do dziedziny/domeny nazwanej w konwencji jako **umiejętności**

GMINNY OŚRODEK KULTURY I SPORTU W WIŚNIOWEJ

Wiśniowa 320, 32-412 Wiśniowa
tel. (12) 271-40-20

www.gokis-wisniowa.pl

www.wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl

kultura@gokis-wisniowa.pl

NIP: 681-17-74-603 REGON: 357179784

Rachunek Bankowy Bank Spółdzielczy:

50 8602 0000 0000 0015 2611 0001

związane z rzemiosłem tradycyjnym. Jednocześnie ów wytwórczy aspekt dziedzictwa gminy Wiśniowa, który we współczesnym dyskursie międzynarodowym funkcjonuje jako dziedzictwo niematerialne wcześniej zaliczany był zarówno przez teoretyków, jak i praktyków do **kategorii kultury materialnej**.

Istotnym elementem projektu jest próba zbadania jak w pamięci lokalnej społeczności gminy funkcjonują tytułowe **jarmarki**, które (według ksiąg parafialnych) odbywały się na tych terenach od około XVII wieku, oraz jaki mają one związek z tradycyjnymi profesjami współcześnie. Jednym z zamierzeń lokalnych inicjatorów projektu jest bowiem próba ich reaktywacji (idea: cykliczne wielowymiarowe wydarzenie aktywizujące i integrujące różne grupy twórców i odbiorców zorientowane w pierwszej kolejności na społeczność miejscową). Ten rodzaj praktyki poza tym, że odzwierciedla w działaniu ważną i ponadczasową profesję jaką jest handel i kupiectwo – szczególnie we współczesnej formie – wpisuje się jednocześnie w dziedzinę/domenę, która we wspomnianej konwencji została określona jako zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne. Ponadto projekt ma jeszcze jedno ambitne zadanie, które wypływa z powyższego zagadnienia. Ma na celu zbadać i przybliżyć jak w świadomości współczesnych mieszkańców rysują się **wielokulturowe aspekty dziedzictwa rzemieślniczorękodzielniczego** tamtejszych pogranicznych terenów, które ukształtowało się m.in. poprzez obecność na nich **społeczności żydowskiej trudniącej się głównie handlem, kramarstwem, szynkarstwem i karczmarstwem**. Tym samym badania prowadzone w gminie poza **studiami nad dziedzictwem** wpisują się w równie popularny dziś **nurt badań nad pamięcią społeczno-kulturową: regionalną, lokalną**.

Multimedialny materiał pozyskany i opracowany przez zespół badawczo-dokumentacyjny z Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie oraz pracowników Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Wiśniowej przy aktywnym współudziale lokalnej społeczności podczas etnograficznych badań terenowych upowszechniony zostanie w atrakcyjnej formie odpowiadającej współczesnym kontekstom kulturowym zróżnicowanych odbiorców:

- problemowej, ilustrowanej tematycznej **monografii "HANDMADE IN WIŚNIOWA/WIŚNIOWSKO RYNCNO ROBOTA"** (forma drukowana i elektroniczna), która z założenia nie będzie tzw. klasyczną monografią gminy X

GMINNY OŚRODEK KULTURY I SPORTU W WIŚNIOWEJ

Wiśniowa 320, 32-412 Wiśniowa
tel. (12) 271-40-20

www.gokis-wisniowa.pl

www.wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl

kultura@gokis-wisniowa.pl

NIP: 681-17-74-603 REGON: 357179784

Rachunek Bankowy Bank Spółdzielczy:

50 8602 0000 0000 0015 2611 0001

– ani historyczną, ani etnograficzną; nie będzie też miała formy encyklopedii gminnych twórców ludowych, chociaż zawarte w niej będą sylwetki respondentów. Zadaniem publikacji jest bowiem przede wszystkim przedstawienie i interpretacja jednego konkretnego wymiaru dziedzictwa tamtejszego regionu – szeroko pojętych tradycyjnych profesji/zawodów – w działaniu;

- internetowej **interaktywnej mapy tradycyjnych profesji/zawodów**: rzemiosł, rękodzieła, lokalnej wytwórczości, produkcji i ich twórców (charakter crowdsourcingowy – mieszkańcy gminy na bieżąco sami będą mogli rozbudowywać bazę): <http://wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl/mapa-profesji-i-tworcow/>;
- **wystawy plenerowej "WIŚNIOWSKIE DZIEDZICTWO W DAWNYM OBIEKTYWIE"** prezentującej **stare fotografie** stanowiące własność mieszkańców przedstawiające tytułowe tradycje rzemieślnicze, rękodzielnicze, wytwórcze i przetwórcze oraz dawne lokalne jarmarki w działaniu, przełamane współczesnymi portretami ich narratorów tj. twórców, rzemieślników, rękodzielników, wśród których prowadzone były badania terenowe – po zakończeniu projektu wystawa dostępna będzie również w formie wirtualnej na stronie projektu (przedsięwzięcie wpisujące się w nurt budowania **lokalnych archiwów społecznych** – inwentaryzacja zdjęć we wszystkich sołectwach gminy);
- tematycznych **filmów "HANDMADE IN WIŚNIOWA"** stworzonych przez absolwentów warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych (specjalność: sztuka nowych mediów), które pełnić będą rolę nie tylko dokumentacji całego przedsięwzięcia ale również formę profesjonalnych **materiałów promujących gminę** Wiśniowa;
- multimedialnego, wirtualnego i „tradycyjnego” (w postaci kart inwentarzowych) **katalogu gorsetów z terenu gminy** (będących własnością mieszkańców i lokalnych instytucji) – wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w trakcie projektu z inicjatywy lokalnych regionalistów i twórców (teren gminy to nadal sprawnie funkcjonujące „zagłębnie” hafciarstwa i krawiectwa strojów ludowych/regionalnych, wśród których dominują gorsety);
- tematycznych **konferencji/debat** oraz animacyjnych spotkań praktyków i teoretyków;

GMINNY OŚRODEK KULTURY I SPORTU W WIŚNIOWEJ

Wiśniowa 320, 32-412 Wiśniowa
tel. (12) 271-40-20

www.gokis-wisniowa.pl

www.wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl

kultura@gokis-wisniowa.pl

NIP: 681-17-74-603 REGON: 357179784

Rachunek Bankowy Bank Spółdzielczy:

50 8602 0000 0000 0015 2611 0001

- tematycznych **widowisk** współtworzonych przez różne pokolenia mieszkańców działających w lokalnym ruchu artystycznym, folklorystycznym;
- wieńczącego projekt **jarmarku**, który w swoim zamierzeniu bazować będzie na wspomnianych dawnych, cyklicznych jarmarkach wiśniowskich (współtworzonego w różnym wymiarze i charakterze przez mieszkańców a przede wszystkim przez wszystkich zidentyfikowanych w trakcie projektu przedstawicieli tradycyjnych profesji/zawodów: rzemieślników, wytwórców, przetwórców, rękodzielników, twórców, artystów etc.).

Projekt dofinansowany został ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, program „Kultura ludowa i tradycyjna” oraz ze środków Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Wiśniowej.

Patronat naukowy nad projektem sprawuje [Polskie Towarzystwo Ludoznawcze](#). Ponadto patronat merytoryczny sprawuje [Narodowy Instytut Dziedzictwa](#), [Stowarzyszenie Twórców Ludowych](#) oraz [Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ](#). Projekt swoim patronatem honorowym objął także [Marszałek Województwa Małopolskiego](#) oraz [Starosta Powiatu Myślenickiego](#). Wśród patronatów medialnych należy wymienić ogólnopolskie media tematyczne: [Pismo Folkowe](#) i portal [Kultura Ludowa.pl](#) oraz media regionalne: [TVP3 Kraków](#) i [Radio Kraków](#).

Koordynatorem naukowo-merytorycznym projektu jest [dr Joanna Dziadowiec-Greganić](#), adiunkt w [Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie](#), przewodnicząca ds. akademickich i badawczych sekcji młodych Międzynarodowej Organizacji Sztuki Ludowej IOV World – organizacji konsultacyjnej UNESCO i ECOSOC.

Koordynatorem organizacyjnym projektu jest Agnieszka Dudek, dyrektor [Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Wiśniowej](#).

Więcej informacji o projekcie: <http://wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl/>

tekst: dr Joanna Dziadowiec-Greganić
fot. Anahita Rezaei